

ВІДГУК

офіційного опонента - доктора юридичних наук, професора Шаповала Романа Володимировича - на дисертацію здобувача ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» Путія Миколи Володимировича на тему «Адміністративно-правове забезпечення проходження служби у Корпусі оперативно-раптової дії Національної поліції»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Становлення правової держави в Україні вимагає реального утвердження принципу верховенства права, зміцнення законності та правопорядку в країні, забезпечення прав і свобод громадян. Вирішення цього завдання, з одного боку, потребує посилення правоохоронної функції держави, активізації боротьби з правопорушеннями, з іншого – удосконалення умов та порядку проходження служби в правоохоронних органах України. Реформи, які останнім часом відбувалися в Україні та ті зміни, що ними були обумовлені, призвели до істотної переоцінки ролі та функцій всіх правоохоронних органів, у тому числі і МВС України та підпорядкованої йому Національної поліції. Але, є зрозумілим, що основною складовою цих органів є їх персонал. Саме від нього, від кожного окремого працівника Національної поліції залежить реальне виконання завдань, що покладені на цей орган. Саме тому одним із найактуальніших завдань з підвищення ефективності діяльності Національної поліції, формування її як правоохоронного органу демократичної країни європейського зразка є вдосконалення інституту проходження служби. У зв'язку з цим важливим і актуальним є дослідження проблемних питань проходження служби в Національній поліції, зокрема у Корпусі оперативно-раптової дії. Саме такій проблемі і присвячено дисертацію М.В. Путія.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до положень таких програмних документів як: Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», Стратегія розвитку органів системи МВС на період до 2020 року, Стратегія розвитку наукових досліджень НАпрН України на 2016–2020 роки, Пріоритетні напрямки наукового забезпечення діяльності МВС України на період

2015–2019 років (додатки 1–3, 8, 11), Пріоритетні напрямки наукових досліджень ХНУВС на період 2016–2019 років (п. 1–3, 8, 11), плани НДіДКР ХНУВС, зареєстрованих в УкрІНТЕІ: «Правоохоронна функція української держави» (номер державної реєстрації 0113U008192), «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (номер державної реєстрації 0113U008197).

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Належний ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлено внутрішньо узгодженою структурою роботи, обумовленою предметом, метою та завданнями дослідження. Методологічною його основою стали загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання (гносеологічний, порівняльно-правовий, аналітичний, структурно-функціональний, статистичний та індуктивний, метод системного аналізу тощо (с.17-18)), застосування яких надало можливість авторові досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми. Загалом, комплексне поєднання зазначених методів дослідження стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Високий ступінь вірогідності і наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням наукових праць фахівців у галузі публічного управління, загальної теорії держави і права, адміністративного права, кримінального права та інших галузевих наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, що визначають адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів. Дисертант звертався також до законодавства деяких зарубіжних держав, досвід яких щодо правового регулювання проходження служби у спеціальних підрозділах поліції зарубіжних країн може бути використаний в Україні. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності спеціальних підрозділів, статистичні матеріали.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань, зокрема, чітко розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем правового регулювання проходження служби у КОРД і на цій основі розробити її концепцію, а також пропозиції та рекомендації щодо її удосконалення.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є однією з перших спроб комплексно після утворення підрозділів поліції особливого призначення КОРД дослідити проблемні питання адміністративно-правового забезпечення проходження служби у цьому спеціальному підрозділі Національної поліції та сформулювати авторське бачення шляхів її вдосконалення. Частину результатів дослідження одержано вперше, окремі положення отримали подальший розвиток та удосконалення.

До найвагоміших досягнень варто віднести: уточнення сутності, особливості та відмінності посад поліцейських як особливого різновиду посад державної служби; визначення системи критеріїв оцінювання діяльності спецпідрозділу КОРД; визначення системи форм стимулювання службовців спецпідрозділу КОРД; уточнення та пропозиції щодо нормативного закріплення системи обмежень, пов'язаних зі службою у КОРД та їх класифікація; подальший розвиток розуміння змісту проведення конкурсу на службу до лав спецпідрозділу КОРД та особливостей його етапів; опрацювання шляхів оптимізації організаційно-правового забезпечення проходження служби в КОРД.

Окремо слід зупинитися на отриманих здобувачем нових науково обґрунтованих результатах, які мають важливе значення для розвитку науки адміністративного права. Так, має теоретичну і практичну цінність висновок дисертанта, що посади поліцейських повинні бути на рівні закону, який регулює сферу державної служби в Україні визнані посадами державної служби особливого характеру (с. 31), а їх особливостями є відмінності наступних складових проходження служби: 1) вступу на службу, 2) проходження служби;

3) спеціальні порядок і підстави для звільнення зі служби (с. 38). Ці висновки обумовили подальше спрямування дослідження, а також закладають основу для пошуку шляхів удосконалення організаційно-правового забезпечення проходження служби в Національній поліції України.

Слід погодитися із автором, що Національна поліція України – це сучасний європейський державний орган, який надає правоохоронні послуги (с. 39), що і обумовлює ті засади, на яких ґрунтується проходження служби у ньому. Тому не викликає заперечень висновок, що оскільки КОРД входить до лав Національної поліції України, то принципи його діяльності та проходження служби слід розглядати, враховуючи загальні принципи, закріплені в Законі України «Про Національну поліцію» (с. 41). Провівши змістовне дослідження цих засад у їх застосуванні щодо КОРД (с. 42-56), здобувач слушно відмічає, що реалізація цих принципів у процесі діяльності спецпідрозділу має відмінності порівняно з іншими ланками органів поліції (с. 223). Ця специфіка обумовлена характером завдань та функцій, які виконує КОРД. З цим висновком та характером специфіки принципів проходження служби у КОРД, наведеного автором, варто погодитися.

За результатами дослідження питання правових засад проходження служби у КОРД автором не тільки підтверджено провідну роль адміністративного законодавства у правовому регулюванні організації та його діяльності, адже за своєю суттю діяльність спецпідрозділу пов'язана з виконанням державно-владної правоохоронної діяльності (с. 63). Ним також небезпідставно вказано на необхідність вдосконалення відомчого нормативного забезпечення діяльності КОРД в частині більш докладної її регламентації, визначення її мети, засад комплектування і взаємодії спецпідрозділу з іншими підрозділами тощо (с. 87).

Цікавим для науки адміністративного права та практики регулювання проходження служби у правоохоронних органах є висновки автора щодо сутності та видів адміністративних процедур проходження служби у КОРД. Під ними здобувач розуміє порядок дій посадових та службових осіб

спецпідрозділу, регламентований законодавством та направлений на реалізацію своїх повноважень внутрішнього та зовнішнього характеру (с. 80). До основних завдань адміністративних процедур проходження служби у спецпідрозділі автор відніс: забезпечення дотримання прав та свобод громадян; реалізація основних завдань правоохоронної системи; впорядкування внутрішньої управлінської діяльності спецпідрозділу; регламентація порядку та способів взаємодії спецпідрозділу з іншими ланками Національної поліції та державними органами тощо (с. 81). За результатами їх аналізу автором виділено два види адміністративних процедур проходження служби в КОРД: внутрішньо-адміністративні (приватно-регуляторні, забезпечувальні, управлінські) та зовнішні (правотворчі, обмежувальні та контрольні) (с. 85-86). Як вважається, їх належні подальша розробка та нормативне закріплення сприятимуть підвищенню регулювання проходження служби у правоохоронних органах.

Змістовний аналіз процедур проходження служби у КОРД було здійснено автором у розділі другому. Так, заслуговує на увагу погляд автора щодо етапів та змісту професійного відбору та прийняття на службу до КОРД. Зокрема це стосується висновку, що профвідбір до КОРД – це комплекс адміністративно-правових та організаційних заходів, направлений на встановлення відповідних якостей кандидата та встановлення на основі зібраних даних можливості виконання ним завдань та функцій, покладених на спецпідрозділ (с. 92). З цим поглядом слід погодитися. В підрозділі здобувачем наведено змістовну характеристику діяльності поліцейських комісій на основних етапах професійного відбору та її зміст (с. 94-99). На думку здобувача, яка є слушною, окремі елементи цієї процедури потребують змін. Приміром, етап співбесіди в рамках проведення конкурсу є дещо застарілим підходом і може успішно бути замінений на методи тестування (с. 99), що дозволяє уникнути суб'єктивного підходу під час відбору.

Обґрунтованим є висновок автора, що професійна підготовка, навчання, перепідготовка, підвищення кваліфікації службовців КОРД відіграють одну з

найважливіших функцій під час проходження служби, оскільки за їх допомогою вигартовуються основні риси характеру професійного службовця спецпідрозділу (с. 102). В результаті проведеного в роботі аналізу здобувачем наведено власне бачення форм та методів організації навчання, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників КОРД, а також шляхів їх удосконалення (запровадження психологічної підготовки працівників КОРД, залучення фахових психологів до лава спецпідрозділу (с. 110-111); розробка положення про проведення профпідготовки, навчання, підвищення кваліфікації службовців КОРД (с. 116); проведення тренінгів та обміну досвідом з іноземними підрозділами спецпризначення, створення умов та матеріально-технічної бази для підготовки та для їх самоосвіти тощо) (с. 116).

Важливим є висновок автора щодо процедур стимулювання праці, оцінювання та притягнення до відповідальності працівників КОРД. Так, здобувачем удосконалено розуміння категорії «стимулювання праці працівників КОРД», мету якого слушно визначено як досягнення вищих, заздалегідь визначених результатів (показників) (с.120), а також опрацьовано пропозиції щодо розширення форм стимулювання службовців спецпідрозділу КОРД (матеріальне, соціальне забезпечення; морально-психологічне, компенсаційне, адміністративне та організаційно-виробниче стимулювання; забезпечення технічними ресурсами тощо (с.128-129). Ці пропозиції варто підтримати. Інтерес становить і позиція автора щодо системи оцінювання діяльності КОРД. Насамперед це стосується удосконалення ним критеріїв такого оцінювання (стан виявлення, попередження правопорушень; стан забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів; стан управління діяльністю спецпідрозділу; оцінка кадрового потенціалу; рівень довіри населення (с.133 -134). Значну увагу приділено автором і питанням відповідальності працівників КОРД, у тому числі шляхом змістовної характеристики підстав та порядку притягнення їх до юридичної відповідальності.

Переміщення, просування та звільнення працівників як невід'ємний елемент проходження служби у спецпідрозділі КОРД також стало об'єктом наукового дослідження здобувача. Його результатом є висновки щодо уточнення підстав, змісту та порядку реалізації цих етапів службової кар'єри працівників КОРД, а також заходів по удосконаленню їх нормативно-правового забезпечення (включення до Закону України «Про Національну поліцію» термінів «рівнозначна посада», «зміна істотних умов служби в органах Національної поліції», законодавче закріплення процедур просування по службі, встановлення чітких підстав та порядку реалізації права службовця звільнитись зі служби за власним бажанням, розробка програм адаптації осіб, які звільнились зі служби тощо (с. 148, 150, 157, 163). Як вважається їх реалізація сприятиме посиленню гарантій проходження служби у спецпідрозділі КОРД.

Схвально слід оцінити дослідження автором комплексу питань удосконалення адміністративно-правового забезпечення проходження служби КОРД. Насамперед це стосується узагальнення зарубіжного досвіду з цього питання. Результатом стала констатація автором основних аспектів удосконалення діяльності КОРД, які стосуються зокрема: потреби приділення окремої уваги процесу формування кадрового складу підрозділу, чітка структура та компетенції кожної ланки спецпідрозділу, наявність службовців з специфічними навичками (дайвери, скелелазы, переговірники, снайпери, кінологи), постійна увага підготовці кадрів, заснування розгалуженої системи тренінгових центрів тощо (с. 185-186).

Окремим напрямом удосконалення адміністративно-правового забезпечення проходження служби КОРД, на слушну думку автора, є належне нормативно-правове визначення обмежень, пов'язаних зі службою у КОРД, та удосконалення правових гарантій її проходження. Зокрема в цій частині здобувачем наведено авторську класифікацію обмежень, пов'язаних зі службою у КОРД (1) загальні – безпосередньо впливають із принципів діяльності органів Національної поліції і спецпідрозділу КОРД; спеціальні – пов'язані зі вступом на службу до лав органів Національної поліції та спецпідрозділу;

службові – пов’язані безпосередньо зі службою в органах Національної поліції та спецпідрозділі; позаслужбові (с.192). В роботі наведена їх змістовна характеристика та запропоновані шляхи удосконалення системи обмежень (с.201-202).

Не менш важливим питанням проходження служби у КОРД є забезпечення дисципліни та законності. З метою опрацювання практичних рекомендацій щодо удосконалення цього аспекту здобувачем: уточнено визначення понять «дисципліна» та «законність» у їх застосуванні до діяльності КОРД (с.208-210); визначено види службової дисципліни під час проходження служби (виконавча, активна, самодисципліна, адміністративна (с. 211) та проведено їх змістовний аналіз (с. 212-216), наведено пропозиції щодо проведення обов’язкової атестації службовців один раз на три роки (с. 217). Слід погодитися із автором, що наведені кроки допоможуть значно підвищити рівень службової дисципліни, законності під час проходження служби службовцями спецпідрозділу.

В роботі сформульовані й інші цікаві положення, адже автор зосереджує увагу як на теоретичних, так і практичних аспектах проходження служби у КОРД.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Разом з тим, визнаючи загалом належний теоретичний рівень дисертації, її практичне значення, слід відзначити, що це не виключає можливості критичного підходу до аналізу окремих позицій здобувача, висловити деякі міркування та зауваження.

1. Дисертаційне дослідження виконано на стику адміністративного та трудового права, а тому було б доцільно в роботі певну увагу приділити проблемі розмежування правовідносин у сфері проходження служби працівниками КОРД.

2. Автор пропонує розробити окреме Положення про Корпус оперативно-раптової дії Національної поліції, яким повністю регламентувати діяльність спецпідрозділу (с. 87), але на цей час діє наказ МВС України від 26.11.2018 №

958, яким затверджено аналогічне Положення, тому ця пропозиція потребує додаткової аргументації.

3. висновок автора, що службова підготовка повинна включати в себе підвищення кваліфікації, перепідготовку, професійне навчання та освіту (с. 104), не в повній мірі відповідає змісту та характеру діяльності, які відбуваються в межах цих дещо різних форм діяльності.

4. Потребує уточнення зміст виділеного автором економічного (компенсаційного) виду стимулювання працівників КОРД, яке стосується забезпечення їх житлом, транспортом, безкоштовним проїздом у громадському транспорті тощо (с. 129), адже у Законі України «Про Національну поліцію» ці види забезпечення стосуються саме соціального захисту поліцейських.

5. Виділення автором загальних та спеціальних обмежень, пов'язаних зі службою у КОРД, фактично базується на схожих критеріях (зв'язок особи з Національною поліцією та спецпідрозділом КОРД), а тому потребує уточнення.

Натомість, на загальну позитивну оцінку дослідження М.В. Путія ці зауваження не впливають, оскільки вони мають переважно дискусійний характер.

Практичне значення одержаних результатів. Положення та висновки, сформульовані в дисертації, мають теоретичну та практичну цінність, їх може бути використано для розробки як теоретичних, так і правових проблем, які залишаються невирішеними у сфері проходження служби в правоохоронних органах, а також у науково-дослідній роботі та освітньому процесі (с. 22-23).

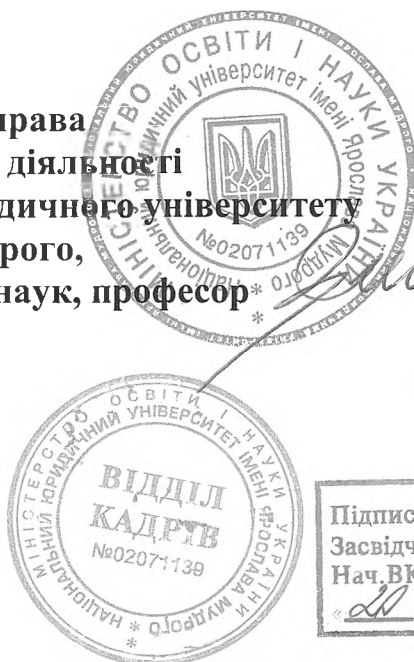
Повнота висвітлення результатів дослідження. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, досить повно викладено у шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та п'яти тезах наукових повідомлень.

Оцінка оформлення дисертації. Дисертація відповідає змісту галузі знань 08 «Право», а її оформлення відповідає вимогам, встановленим

Міністерством освіти і науки України до дисертаційних досліджень.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження «Адміністративно-правове забезпечення проходження служби у Корпусі оперативно-раптової дії Національної поліції» є завершеною працею, в якій її автором отримано нові науково обгрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання — удосконалення адміністративно-правових засад проходження служби у спеціальному підрозділі Національної поліції України. Виходячи із зазначеного, слід вказати, що дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пп. 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а його автор — Путій Микола Володимирович — заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:
професор кафедри
адміністративного права
та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор

Підпис *Шаповал Р.В.*
 Засвідчую
 Нач.ВК *Р.В. Шаповал*
 « 23 » *03* 2020 р.

Р. В. Шаповал